

Avlsberetning Den Jydske Hest 2009
Hammerum Landbrugsskole lørdag d. 6. februar 2010.

Vi skriver et nyt årti, sjældent har vi haft det så koldt i så lang tid, alting er besværligt, vandet er frosset, vejene glatte, det er svært at komme ud og bruge hestene, og jeg kunne blive ved. Der har lige været kyndelmisse d. 2. februar, så siger man at halvdelen af årets foderration gerne skulle være tilbage, så vi må hjem og tjekke foderbeholdningerne.

Men så er det jo godt at kunne kigge tilbage på 2009, med mange gode aktiviteter med vores kære jydske heste. Rent avlsmæssigt har der været en god bredde både på hingste- og hoppesiden, der har været en god udstilling af nogle gode solide heste af ægte jydsk type. Tager vi først hingstekåringen blev der fremstillet en hingst i 4 års holdet, som blev kåret med 7 point og 7 hingste ud af 10 blev kåret i 3- årsholdet. På fløjen med 9 point stod Mosegaardens Lukas fra Jørgen Elkjær, født hos Helle Hedelund Thomsen. Herefter kom Hugo fra Sine Møller lagt til hos Inger Iversen ligeledes med 9 point. 4 hingste blev kåret med 8 point og rækken sluttede af med en 7 points hingst. 3 blev afvist. Det positive var, at de 8 kårede hingste havde 7 forskellige fædre.

Ved årets dyrskuer har der været fin tilslutning, specielt skal nævnes Roskilde Dyrskues 40 års jubilæum og Den Jydske Hest i Øst's 25 års jubilæum, det siger noget om det sammenhold og den viljestyrke, der er blandt jydefolk til at bevare vores gamle danske nationale race. For mit vedkommende er noget af det ypperste fremstillingen af hoppefamilier – det er virkelig kronen på værket – har den planlagte avlsstrategi, valg af hingst mv. været rigtig? Derfor startede sommeren godt; Den Jydske Hest i Øst havde en fornem udstilling på dyrskuet i Roskilde, hele 2 familiesamlinger, nemlig efter Duxine fra Pernille og Tim Wilde (side i beretningen

39 og 43) og efter Ll. Engevangs Sara fra Angelica og Jesper Thomsen (side 34 i beretningen) og kronen på værket var selvfølgelig, at Pernille og Tims samling blev skuets bedste samling på tværs af racerne - 5 kæmpe jyder mønstret dygtigt på en række af Tim og Uffe Webel. På landsskuet var der ligeledes to samlinger nemlig efter hoppen Duxia fra Inger Iversen 24 point og bronze i konkurrencen på tværs. Og den anden efter hoppen Lise fra Helle Hedelund Thomsen, som fik 23 point. Nævnes skal også Niels Holger Fiskers hoppesamling på Nibe dyrskue, som opnåede 24 point. – et stort tillykke til Jer alle.

I Herning var der også stor tilslutning, 2 - 24 points hingste og 6 24 points hopper et flot syn med en stor udstilling specielt i 2 års hoppeholdet. Fremstillingen af 2 års hingste var helt reduceret i år, 2 blev afvist og 2 mødte frem. Specielt her kunne det være rart med et større fremmøde, hvis vi stadig skal have indavlen ”in mente”. Den eneste skygge, der faldt i Herning var de afviste heste ved indgangen pga. sår i hasebøjningen: Netop dette problem har vi holdt møde om i denne uge med konklusionen, at heste med åbne blødende og væskende sår vil blive afvist ved indgangen, ligeledes heste med skab eller tegn på skab, dvs. heste med gnavede sokker og sår ned af piberne vil blive afvist.

Præciseringen vil blive trykt i ”Værd at Vide”.

På lokalskuerne har tilslutningen også været fin, specielt Aulum Dyrskue er blomstret op, hvad angår fremstillingen af jydske heste med 13 fremstillede heste, men mange andre skuer følger trop.

Hen på efteråret var det så hoppekåring og føl- og plagskue i alt tilmeldt 114 katalognumre fordelt på 21 ældre hopper, 32 3 års hopper, 5 2 års hoppe, 1 2 års hingst, 7 1 års hingste, 17 1 års hopper, 14 hingsteføl og 16 hoppeføl. En fin udstilling, hvor årets hoppe og årets 2- årshoppe begge tilhørte Jørgen Elkjær nemlig hopperne Solvej og Sorine. Årest føl blev Østergaardens

Frederikke efter Frederik III og Victoria tilhørende Gitte Juul og Mogens Hammer.

Set tilbage på udstillingen i 2009, kunne man ønske sig, at der blev fremstillet flere hingste, måske skal man igen overveje lidt tilskud til fremstillingen af 1 års hingsteplage og 2 års hingste til Landsdelsskuerne. Det kunne være et emne til den nye bestyrelse.

Vi skal stadig huske på at sprede avlen, dog skal kvaliteten være i orden og her tænkes specielt på sundhed i lemmerne og bevægelsen, dels er det selvfølgelig vigtig hvem fædrene er, men også hoppestammerne bag hingsten bør der skules til. Husk derfor altid, det går aldrig helt galt, hvis der er 8 forskellige oldeforældre på hvert individ.

Hvordan er det så gået i dette kriseår? Generelt kan siges, at der totalt set har været en tilbagegang på ca. 25% i antallet af bedækkede hopper i forhold til 2008. Hos jyderne er det stort set uændret kun ca. en tilbagegang på 4 %, og det kan nok ikke skyldes den økonomiske krise, men er nærmere et udtryk for naturlig variation.

Ligesom de forudgående år, ser vi atter på brugen af unghingstene. I år har de bedækket 51 ud af 219 dvs. knap $\frac{1}{4}$ og det er lidt i underkanten af det ønskværdige.

Topscoren i antal bedækninger er Frederik III med 29 stk, det er mange år siden, en enkelt hingst har bedækket så mange hopper på et år, men i alt 35 hingste har været i aktion og det er jo en fin spredning.

Brugen af 3 års hingstene

Årstal	Antal bedækninger	Hvoraf 3 års hingste	% fordeling
1990	242	38	16
1999	228	20	10
2002	211	67	32
2003	221	93	42
2004	220	68	31
2005	234	60	26
2006	231	31	14
2007	245 (260)	64	25
2008	228	79	35
2009	219	51	23

Avlsaktive hingste i 2009

Forbund

ident

navn

Bedækninger i forbund 2008

Føl i forbund 2009

Bedækninger i alt 2008

Føl i alt 2009

Dødfødte

Misdannede

Hopper afgået efter bedækning

Kastninger

Bedækninger forbund 2009

Bedækninger i alt 2009

JY EJYH 2590

ANKER

8 6 8 6 0 0 0 0 0 7 7

JY EJYH 2588

AULUM ZEUS
BJØRN AF

7 4 7 4 0 0 0 0 0 8 8

JY JYH 2648

AGGERSGÅRD

5 2 6 3 0 0 0 0 0 5 6

JY JYH 2635

BØLLE

5 0 5 0 0 0 0 0 0 6 6

JY	JYH 2646	CLINTON	15	4	15	4	1	0	0	1	12	12
JY	208333200700058	CONRAD	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
JY	JYH 2660	DAVID OLE	0	0	0	0	0	0	0	0	11	11
JY	JYH 2662	EIK ODIN	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12
JY	JYH 2620	EVALD	5	4	5	4	0	0	0	0	9	9
JY	JYH 2655	FELIX	7	2	7	3	0	0	0	0	1	1
JY	JYH 2644	FREDERIK III	21	12	22	12	2	0	1	1	29	29
JY	EJYH 2576	GORDON	1	0	1	0	0	0	0	0	4	4
JY	JYH 2634	HINGE MADs	8	3	8	3	0	1	0	0	10	10
JY	JYH 2632	HOLGER DANSKE	20	5	20	5	2	0	0	1	9	9
JY	JYH 2659	HUGO	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
JY	JYH 2650	HÆRUP OBELIX	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
JY	JYH 2626	KRUMME	5	2	5	2	1	0	0	1	8	8
JY	EJYH 2591	LAURITZ	9	5	9	5	1	0	0	1	5	5
JY	JYH 2656	LUCAS	3	3	3	3	0	0	0	0	2	2
JY	JYH 2622	LUITI	7	2	7	2	0	0	1	2	5	5
		MADs AF										
JY	JYH 2652	ROSENGÅRDEN	2	2	2	2	0	0	0	0	1	1
JY	JYH 2629	MARINUS	10	6	10	6	3	0	0	1	3	3
JY	JYH 2643	MATTIAS	4	3	4	3	0	0	0	0	4	4
		MOSEGAARDENS										
JY	JYH 2658	LUKAS	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15
JY	EJYH 2564	NESTOR	4	0	4	0	1	0	0	0	4	4
JY	JYH 2633	OBELIX	5	2	5	2	0	0	0	0	7	7
JY	EJYH 2586	OTHELLO	12	6	13	6	0	0	0	0	6	6
JY	JYH 2663	SDR. DAMS GULLIT	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
JY	EJYH 2574	SDR. DAMS KARSTEN	4	2	4	2	0	0	0	0	3	3
JY	JYH 2637	SIMON	2	2	2	2	0	0	0	0	5	5
JY	EJYH 2615	SUPER MARIO	7	1	7	1	0	0	0	0	2	2
JY	JYH 2661	VALDE	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
JY	EJYH 2611	VÆRUM LENNART	6	2	6	2	0	0	0	0	4	4
JY	JYH 2645	VÆRUM LIND	7	2	7	2	0	0	0	1	5	5
JY	208333200700964	ZEPHYR	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
			229	97	234	101	13	1	4	11	219	221

På side 115 i beretningen kan I se listen over bedækkede hopper 2009 og på side 194 de registrerede føl.

Vedrørende føl registreringen er der i 2009 en gennemsnitlig registreringsprocent på 56 %, et lille fald i forhold til sidste år (59%), stadig med den usikkerhed, at det ikke er alle bedækninger, ej heller alle hændelser på hopperne, som bliver indberettet, og stadig langt høj nok, den skulle gerne stige med 10% yderligere. Lige som de forrige år svinger den fra 0- 100 %.

Ser vi på de hingste, som har bedækket over 10 hopper har vi Clinton og Holger Danske med en registreringsprocent på 40 og

topscorer er Frederik III med 73 % på 21 bedækkede hopper og Marinus med 100 % på 10 bedækkede hopper.

Et er registreringsprocenter, hvilket omfatter alle hændelser.

Samlet set blev der bedækket 229 hopper i avlsforbundet ud af dem blev kun 97 levende fødte dvs. følprocenten er kun 42 %.

Et eksempel på ovenstående er Marinus 100 % registrering, 6 levende føl ud af 10 dvs. kun 60 % følprocent. Et andet eksempel kunne være Frederik III registreringsprocent på 73 %, 12 levende føl ud af 21, dvs følprocent på 57 % og det er disse procenter, som siger noget om mængden af avlsmateriale, vi har til rådighed.

Registreringsprocenter 2009

Forbund	ident	navn	Bedækninger i forbund 2008		Føl i forbund 2009		Bedækninger i alt 2008		Føl i alt 2009		Dødfødte	Misdannede	Hopper afgået efter bedækning	Kastninger	Bedækninger forbund 2009		Bedækninger i alt 2009		Registreringsprocent
JY	EJYH 2590	ANKER	8	6	8	6	0	0	0	0	0	0	0	0	7	7	0,75		
JY	EJYH 2588	AULUM ZEUS	7	4	7	4	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0,57		
		BJØRN AF																	
JY	JYH 2648	AGGERSGÅRD	5	2	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5	6	0,50		
JY	JYH 2623	BOJE	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00		
JY	JYH 2635	BØLLE	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	0,00		
JY	JYH 2646	CLINTON	15	4	15	4	1	0	0	0	1	12	12	0,40					
JY	EJYH 2561	CÆSAR	4	1	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,25		
JY	EJYH 2505	DAUGÅRDS ALF	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00		
JY	JYH 2620	EVALD	5	4	5	4	0	0	0	0	0	9	9	0,80					
JY	JYH 2655	FELIX	7	2	7	3	0	0	0	0	0	1	1	0,43					
JY	JYH 2644	FREDERIK III	21	12	22	12	2	0	1	1	29	29	0,73						
JY	EJYH 2576	GORDON	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4	4	0,00					
JY	JYH 2634	HINGE MAD	8	3	8	3	0	1	0	0	10	10	0,50						
JY	JYH 2632	HOLGER DANSKE	20	5	20	5	2	0	0	1	9	9	0,40						
JY	JYH 2619	JEPPE	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1,00					
JY	JYH 2657	KASPER AF RØDEKRO	4	1	5	2	0	0	1	1	0	0	0,80						
JY	JYH 2626	KRUMME	5	2	5	2	1	0	0	1	8	8	0,80						
JY	JYH 2647	LABAN	13	6	14	6	1	0	1	0	0	0	0,57						
JY	EJYH 2591	LAURITZ	9	5	9	5	1	0	0	1	5	5	0,78						

JY	JYH 2656	LUCAS	3	3	3	3	0	0	0	0	2	2	1,00
JY	JYH 2622	LUITI	7	2	7	2	0	0	1	2	5	5	0,71
JY	EJYH 2602	LØVIG	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1,00
		MADS AF											
JY	JYH 2652	ROSENGÅRDEN	2	2	2	2	0	0	0	0	1	1	1,00
JY	JYH 2640	MAGNUM	3	2	3	2	0	0	0	0	0	0	0,67
JY	JYH 2629	MARINUS	10	6	10	6	3	0	0	1	3	3	1,00
JY	JYH 2643	MATTIAS	4	3	4	3	0	0	0	0	4	4	0,75
JY	EJYH 2564	NESTOR	4	0	4	0	1	0	0	0	4	4	0,25
JY	JYH 2633	OBELIX	5	2	5	2	0	0	0	0	7	7	0,40
JY	EJYH 2586	OTHELLO	12	6	13	6	0	0	0	0	6	6	0,46
JY	EJYH 2574	SDR. DAMS KARSTEN	4	2	4	2	0	0	0	0	3	3	0,50
JY	JYH 2631	SEJER	8	4	8	4	0	0	0	1	0	0	0,63
JY	JYH 2637	SIMON	2	2	2	2	0	0	0	0	5	5	1,00
JY	JYH 2649	SKOVLUNDS MAGNUS	2	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0,50
JY	EJYH 2615	SUPER MARIO	7	1	7	1	0	0	0	0	2	2	0,14
JY	EJYH 2611	VÆRUM LENNART	6	2	6	2	0	0	0	0	4	4	0,33
JY	JYH 2645	VÆRUM LIND	7	2	7	2	0	0	0	1	5	5	0,43
			229	97	234	101	13	1	4	11	219	221	0,56

Årstal	Føl-procent	Antal føl	Heraf kårede	Kåringsprocent
1991	52	128	43	33
2000	50,6	121	49,som 3 eller 4 års	40
2002	50	110	48	43,6
2003	46,2	102	34	33
2004	53,3	120	11+38=49	40,8
2005	47,5	115	14+29=43	37,4
2006	53,5	123	7+32=39	31,7
2007	44,4	111		
2008	45,4	118		
2009	56,0	97		

Nu har vi snakket meget om følprocenter, og derfor skal vi jo også lige tjekke op på, hvor mange i en årgang fødte føl, som går videre i avlen. Af Årgang 2006 blev kun 31,7 % kåret dvs. ikke engang hver 3. føl går i avlen, det er for få, selvfølgelig kan der kåres enkelte som 4 års, men taget vores lille population i betragtning, skulle vi gerne op mellem 40 og 50%.

Sidste år blev der snakket meget holdbarhed, og jeg lovede at følge op på emnet. Det er faktisk ikke let, der er endnu ikke nogle, som er bidt på projektet på KU Life, der har godt nok kørt et speciale vedr. muk, men de var kun interesseret i ridehestene og virkningen af nogle specielle produkter. Herefter har jeg prøvet at kontakte Landskontoret for at høre om de havde nogle registreringer vedr. holdbarhed og udsætter årsag blandt jyske heste. Følgende resultat kom frem

I databasen er der registreret 6462 ikke afmeldte jyder (ej brugbar) Begrænser man det til de sidste 20 årgange fra 1989 og frem er der registreret 3576 jyske heste. Der er 701 heste meldt afgang fra årgang 1990 og frem med følgende angivelser

Slagtet: 226

Døde: 384

Aflivet: 91

Hvad kan man slutte ud af det, at i over halvdelen af tilfældene klarer jyderne det selv, nej der kan ikke drages nogen fornuftig konklusion – der er kun en vej frem og det er spørgeskemaer retrospektivt, dvs. alder og udsættelses årsag blandt de seneste 20 årgange. Ud fra dette kunne der så udarbejdes nye spørgeskemaer med relevante spørgsmål vedrørende de hyppigste udsættelses årsager.

Forslag til spørgeskema 2: (et skema pr udsat hest med pågældende udsætningsårsag)

Halthed:

Varighed	< 1 uge	1 uge - 1 mdr.	1-3 mdr.	3-5 mdr.	>5 mdr.	
Alder ved udsættelse	<2 år	2-4 år	5-8 år	> 8 år		
Lokalisation	HF	VF	HB	VB		
Diagnose egen						
Ved ikke diagnose						
Diagnose dyrlæge						
Brug	Daglig	1-2 pr. uge	>3 pr. uge	1 pr. måned	>3 pr måned	Aldrig
Fodring	Hø	Wrapp	Havre	Fuldfoder	Mineraler	Andet
Køn			Vallak	Hingst	Hoppe	
Fold	Daglig	2-4 pr uge	Kun i sommerhalvåret	Døgnfold hele året		

Herefter kan man jo så spørge videre eks. Vedr. fodringens sammenhæng med haltheder.

Et er sikkert – det kræver et enormt arbejde – det kræver hjælp til behandling af data – det kræver digitale besvarelser – det kræver stor velvilje fra Landskontoret og meget mere.

Alternativet er at vi i de næste 10 år eller flere indberetter alle hændelser med angivelse af udsætterårsag, så er vi måske klogere om 12 år.

I sidste weekend havde vi jo kursus på Asmildkloster Landbrugsskole, et par rigtig gode dage, hvor formiddagen blev brugt til at snakke avlsplanlægning. Det var Erik Ørnsbjerg, som havde indlægget, og en del af foredraget er trykt i beretningen på side 93. Følgende blev taget op til diskussion.

Renavl kontra krydsningsavl.

Bedømmelse af lemmerne med delkarakterer for de forskellige mangler eks. Indfodethed (meget indfodet karakter 5 eller 6, korrekt benstilling karakter 10), behåring, sundhed mv.

Skal de enkelte delkarakterer vægte forskellig?

Krydsningsavl, hvilke racer kunne være interessante. Skulle avlsledelsen købe en hingst af anden race og lade den stå til rådighed for et bestemt antal hopper i 3 år, hvor hoppematerialet skulle godkendes af avlsledelsen, så man sikre bredden dvs. både gode og mindre gode hopper bør indgå i forsøget.

En ting er sikker vil man have forbedret en egenskab, skal man gå efter det, hvis der altid er noget andet som vægter tungere, er det jo tilfældigt hvad der følger med.

F.eks kan jeg nævne størrelsen. Vi har i de sidste 30 år ønsket at jyden skulle være højere. På generalforsamlingen i 2004 havde jeg en oversigt med over gennemsnitsstørrelsen.

I år tager jeg så størrelsen isoleret.

	1984	2004	2009
Stangmål♂	156	157	157,4
Stangmål♀	152	154	155,4
Båndmål ♂	167	170	170,4
Båndmål♀	161	165	165,8
Gjord♂	207	217	218
Gjord♀	206	214	214,2
Pibe♂	29,5	29	28,9
Pibe♀	27,6	27	28

Konklusionen på dette er, at nok ville vi, at hestene skulle blive større, men der har været andre ting, som har vægtet tungere.

Tingene er ikke sort hvide.

Indlægget gav inspiration og en del til bestyrelsen at tænke på.

Lad os håbe at det vil blive brugt konstruktivt

Med dette oplæg vil jeg slutte avlsberetningen for i år med ønsket om, at vi får en god og bred fremstilling af jydske heste i 2010 og mange gode hyggelige timer sammen.

Helle Dalsgaard